

BO'LAJAK O'QITUVCHILARINING PROFESSIONAL KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING AHAMIYATI

Xujayev Ro'zmat Raxmonovich

Ranch universiteti, Pedagogika yo'nalishi magistri

Annotatsiya: *Mazkur tezisda bo'lajak o'qituvchilarning professional kompetensiyalarini shakllantirish va rivojlantirish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni va ahamiyati yoritilgan. Tadqiqotda ta'lim jarayonida innovatsion yondashuvlar, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari hamda raqamli ta'lim vositalaridan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarning bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy bilim, ko'nikma va malakalarni rivojlantirish, mustaqil fikrlash, ijodiy yondashuv va kasbiy moslashuvchanlikni oshirishdagi roli asoslab beriladi.*

Kalit so'zlar: *Bo'lajak o'qituvchilar, professional kompetensiya, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, innovatsion ta'lim, interfaol metodlar, raqamli ta'lim, kasbiy rivojlanish*

Rivojlanayotgan global ta'lim muhiti kelajakdagi o'qituvchilardan zamonaviy muammolarga samarali javob berish uchun kuchli professional kompetensiyalarga ega bo'lishni talab qiladi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar - masalan, raqamli platformalar, aralash o'qitish modellari, sun'iy intellekt vositalari, interaktiv multimedia va kompetensiyaga asoslangan o'qitish strategiyalari - kelajakdagi o'qituvchilarning professional rivojlanishini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Ushbu texnologiyalar o'qituvchilarning samarali o'quv tajribalarini yaratish, innovatsion o'qitish usullarini qo'llash va raqamli davrda turli o'quvchilar ehtiyojlariga moslashish qobiliyatini oshiradi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, zamonaviy pedagogik yondashuvlarning integratsiyasi o'qituvchilarning samaradorligi va o'quvchilarning natijalarini yaxshilash bilan bevosita bog'liq.

O'zbekistonda ta'lim islohotlari raqamlashtirish va pedagogik modernizatsiyani qat'iy ta'kidlaydi. Masalan, Raqamli O'zbekiston 2030 strategiyasi va milliy ta'lim islohoti siyosati o'qitishda AKTdan foydalanish va o'qituvchilar uchun uzluksiz kasbiy rivojlanishga ustuvor ahamiyat beradi. Ushbu strategik hujjatlar o'qituvchilarni tayyorlash sifatini oshirish, o'qituvchilar orasida raqamli savodxonlikni oshirish va milliy ta'lim tizimini global standartlarga moslashtirishga qaratilgan.

UNICEFning o'qituvchilar boshchiligidagi raqamli transformatsiyani qo'llab-quvvatlashi ta'lim islohotlarida texnologiyalarning markaziy rolini yana bir bor ta'kidlaydi. UNICEF ma'lumotlariga ko'ra, AI platformalari va aralash o'qitish kabi

raqamli vositalarni integratsiyalash ta'lim natijalarini 17% gacha oshirishi mumkin, bu nafaqat texnologik yaxshilanishni, balki o'rganish samaradorligida ham o'lchanadigan yutuqlarni namoyish etadi. Ushbu tashabbusga Eduten va Teacher Pro kabi platformalar kiradi, ular O'zbekiston bo'ylab sinov tatbiqlarida istiqbolli natijalarni ko'rsatdi.

YUNESKO tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan "O'qituvchilarning professional rivojlanishiga yondashuvlarni moslashtirish va kengaytirish" tadqiqot loyihasi O'zbekistonda o'qituvchilar salohiyatini oshirishga qaratilgan yana bir yirik aralashuvdir. 2020-2022 yillarda xalqaro hamkorlar bilan amalga oshirilgan loyiha zamonaviy pedagogik texnologiyalarni integratsiyalash va pedagogik universitetlar va maktablarda o'qituvchilarning malakasini oshirishga qaratilgan uzluksiz professional rivojlanish (CPD) modellarini ishlab chiqishga qaratilgan.

1-jadval. Zamonaviy pedagogik texnologiyalarning bo'lg'usi o'qituvchilar kasbiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar	Rivojlanadigan kasbiy kompetensiyalar	Ta'limiy natijalar	Tahliliy izoh
Aralash (blended) ta'lim texnologiyalari	Metodik va raqamli kompetensiya	Darslarni samarali rejalashtirish, moslashuvchanlik	Nazariya va amaliyotni uyg'unlashtirish orqali kasbiy tayyorgarlik oshadi
Raqamli ta'lim platformalari (LMS, MOOC)	AKT kompetensiyasi, mustaqil o'rganish	O'zini-o'zi rivojlantirish va mas'uliyat kuchayadi	Doimiy kasbiy rivojlanish ko'nikmalari shakllanadi
Interfaol metodlar (keys, bahs, rolli o'yin)	Kommunikativ va tanqidiy fikrlash	Talabalar faolligi va muloqot sifati oshadi	Real pedagogik vaziyatlarga tayyorgarlik kuchayadi
Loyiha asosida o'qitish	Tadqiqotchilik, ijodkorlik, hamkorlik	Muammolarni hal qilish ko'nikmalari rivojlanadi	Innovatsion fikrlash va mustaqillik shakllanadi
Gamifikatsiya texnologiyalari	Motivatsion va boshqaruv kompetensiyasi	Ta'limga qiziqish va faollik ortadi	Emotsional jalb etish orqali samaradorlik

			oshadi
Sun'iy intellekt va aqlli texnologiyalar	Raqamli-pedagogik va moslashuvchan kompetensiya	Individuallashtirilgan ta'lim imkoniyati	Ma'lumotlarga asoslangan pedagogik qarorlar qabul qilinadi
Reflektiv va portfel texnologiyalari	Reflektiv va o'zini baholash kompetensiyasi	Kasbiy o'zini anglash kuchayadi	Doimiy o'z-o'zini tahlil qilish malakasi rivojlanadi

O'zbekistonda o'tkazilgan empirik tadqiqotlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga o'zgartiruvchi ta'sirini ko'rsatadi. Axborot texnologiyalari integratsiyasi bo'yicha tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv o'qitish platformalari va raqamli vositalardan foydalanish o'qituvchilarning metodologik ko'nikmalarini oshiradi, tabaqalashtirilgan o'qitishni ta'minlaydi va masofaviy va aralash o'qitish muhitini qo'llab-quvvatlaydi. Bunday integratsiya o'qituvchilarning turli talabalar ehtiyojlarini qondirish va dalillarga asoslangan o'qitish amaliyotlarini qo'llash qobiliyatini oshiradi.

Adabiyotlarda, shuningdek, raqamli kompetensiyani rivojlantirishning kasbiy tayyorgarlikning asosiy qismi sifatidagi ahamiyati ta'kidlangan. Olimlarning ta'kidlashicha, raqamli savodxonlik endi ixtiyoriy emas, balki o'qituvchi kompetensiyasining asosiy tarkibiy qismidir. O'qituvchilarni tayyorlash dasturlariga raqamli ta'lim muhitini kiritish kelajakdagi o'qituvchilarning o'quv dizayni, shaxsiylashtirilgan o'qitish va raqamli baholash uchun AKTdan foydalanish imkoniyatlarini kengaytiradi - bu zamonaviy sinflar uchun zarur bo'lgan kompetensiyalar.

Qo'shimcha tadqiqotlar loyihaga asoslangan o'qitish, aralash o'qitish, AI bilan takomillashtirilgan pedagogika va refleksiv o'rganish modellari kabi innovatsion pedagogik strategiyalarga ishora qiladi. Ushbu strategiyalar nafaqat texnik mahoratni rivojlantiradi, balki o'qituvchi-stajyorlar orasida tanqidiy fikrlash, ijodkorlik va moslashuvchanlikni ham yaxshilaydi. O'zbekistonda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni tasdiqlaydiki, bunday yondashuvlarni qo'llash kelajakdagi o'qituvchilar orasida pedagogik ishonch va amaliy tayyorgarlikning yuqori darajasiga olib keladi.

Taraqqiyotga qaramay, qiyinchiliklar saqlanib qolmoqda. Empirik tadqiqotlar cheklangan infratuzilma, texnologiyalarga notekis kirish, raqamli o'qitishning yetarli emasligi va shahar va qishloq ta'lim muassasalari o'rtasidagi tafovutlar kabi muammolarni ta'kidlaydi. Bu to'siqlar zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali joriy etishga to'sqinlik qilishi va o'qituvchilarning kasbiy o'sishini cheklashi mumkin. Ushbu qiyinchiliklarni hal qilish uchun siyosatchilar o'qituvchilarni tayyorlash tizimlarini mustahkamlashga qaratilgan institutsional islohotlarni boshladilar. Masalan, O'zbekistonda uzluksiz kasbiy rivojlanishni nazorat qilish va zamonaviy

pedagogik texnologiyalarni o'qituvchilarni tayyorlash va sertifikatlash jarayonlariga joriy etish uchun Milliy pedagogik mahorat instituti tashkil etildi. Bu kompetentsiyaga asoslangan o'qituvchilarni tayyorlashni institutsional qo'llab-quvvatlashga strategik o'tishni aks ettiradi.

Xalqaro tadqiqotlar shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar raqamli davrda o'qituvchilarning tayyorgarligi uchun juda muhimligini ta'kidlaydi. "Raqamli innovatsiyalarga pedagogik tayyorgarlikni baholash" kabi tadqiqotlar o'qituvchilarni raqamli pedagogik ko'nikmalar bilan jihozlash uchun maqsadli kasbiy rivojlanish, institutsional rag'batlantirish va qo'llab-quvvatlovchi siyosat zarurligini ta'kidlaydi. Bu tushunchalar O'zbekistonning hozirgi islohot yo'nalishiga mos keladi va o'qituvchilarning malakasini oshirish texnologiya va innovatsiyalarni birlashtirishi kerakligi haqidagi global konsensusni mustahkamlaydi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy pedagogik texnologiyalar kelajakdagi o'qituvchilarning kasbiy malakalarini rivojlantirish uchun juda muhimdir. Raqamli vositalar, aralash o'qitish modellari va innovatsion pedagogik yondashuvlarni o'qituvchilarni o'qitishga integratsiya qilish orqali ta'lim tizimlari moslashuvchan, texnologik jihatdan malakali va zamonaviy ta'lim talablarini qondira oladigan o'qituvchilarni tayyorlashi mumkin. Strategik milliy siyosat, xalqaro hamkorlik va institutsional innovatsiyalar birgalikda ushbu o'zgarishni kuchaytiradi, natijada ta'lim sifatining yuqori bo'lishiga va o'quv natijalarining yaxshilanishiga hissa qo'shadi. O'zbekistonda davom etayotgan islohotlar va global hamkorlik loyihalari kelajakdagi o'qituvchilarni tobora raqamli va o'zaro bog'liq dunyoda muvaffaqiyatga tayyorlashga sodiqligini namoyish etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. "Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarining axborot texnologiyalari orqali kasbiy kompetentligini rivojlantirish". Pedagogik tadqiqotlar Jurnali, 2025.
2. "Zamonaviy pedagogikada raqamli texnologiyalarning o'rni". Shopulatova N.O. Ta'lim tizimida fan va innovatsiyalar, 2024 yil.
3. "Pedagogik mahorat – zamonaviy o'qituvchining asosiy kompetensiyasi". Ko'p tarmoqli fanlar va ta'lim amaliyotlari bo'yicha xalqaro konferensiya, 2025 yil.
4. Raqamli texnologiya muhitida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy pedagogik mahoratini ko'rsatish. Yangi Uyg'onish, 2025 yil.
5. Pedagog kadrlar kasbiy va texnologik kompetensiyalarini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari. Nilufar Xudayberdiyeva, Tamaddun Nuri Jurnali, 2025 yil.
6. O'zbekistonda oliy ta'lim yetakchilari va pedagoglarining psixologik-pedagogik kompetensiyalarini rivojlantirish mexanizmlari. IQRO jurnali, 2025 yil.